

אדם ואדמה

פרשת בראשית

1. בראשית פרק א

(א) בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ :
(כו) ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אתו זכר ונקבה ברא אתם :

2. תלמוד בבלי סנהדרין

יתוש קדמך במעשה בראשית.

3. בראשית פרק ב

(ה) וכלו שית השדה טרם יהיה בארץ וכלעשב השדה טרם יצמח כל לא המטיר יקנזק אלהים עלהארץ ואדם אין לעבד אתהאדמה :

4. רש"י בראשית פרק ב

לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתם של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו, וצמחו האילנות והדשאים :

5. דברים פרק יא

והיה אף ה' בכך ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטבה אשר ה' נתן לכם :

6. בראשית פרק ב

(ז) וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה :

7. בראשית פרק ג

(יט) בזעת אפך תאכל לחם עד שובך אלהאדמה כי ממנה לקחת פיעפר אתה ואלעפר תשוב :

8. בראשית פרק ג

(ח) וישמעו את קול ה' אלהים מתהלך בגן לריוח היום ויתחבא האדם ואשתו מפני ה' אלהים בתוך עץ הגן :
(ט) ויקרא ה' אלהים אל האדם ויאמר לו איפה :

9. נופי גן עדן

מלים: מאיר שנולד הי"ד

ממעמקי גן עדן

בלב היער

ואת ערום ועריה

(באכלך מעץ הדעת)

קולו קורא לך

איפה ?

בידעו היכן אתה

רק אתה היודע אתה

מהי פנימיותך ?

הנפוצו מעינותיך ?

(נהר פרת, חדקל, פישון, גיחון)

היצרת בעולמך ובעולמנו ?

איפה ?

למה תשב באדישותך ?

(האפגנית לך)

למה תעמוד ותביט ורק תקבל ?

למה לא תנוע קדימה
ותרנה פני אדמה?
(ויאד) (ויהד) זעלה מן הארץ)
איפה?

10. בראשית פרק ב

(טו) ויקח ה' אלהים את האדם וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה:
(טז) ויצל ה' אלהים על האדם לאמר מפל עץ הגן אכל תאכל:
(יז) ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות:

11. משך חכמה בראשית ב, טז

מכל עץ הגן אכול תאכל. פירוש הוא מצוה להחיות נפשו וליהנות מפרי הגן,
וכמו דאמר סוף ירושלמי דקידושין (ד, יב): עתיד אדם ליתן דין וחשבון (על כל שראה עיניו) ולא אכל.

12. בראשית פרק ז

והאדם ידע - כבר קודם הענין של מעלה, קודם שחטא ונטרד מגן עדן,

13. בראשית פרק ז

(ג) ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה מנחה ליקוק:
(ד) והבל הבית גס הוא מבכרות צאנו ומחלבהו וישע יקוק אלהיבל ואלימנחתו:
(ה) ואלקינו ואלימנחתו לא שעה ויחר לקינו מאד ויפלו פניו:

14. רש"י פרק ז

רועה צאן - לפי שנתקלה האדמה פירש לו מעבודתה

15. רש"י הירש בראשית פרק ז

יש לתמוה על כך, שהוא מזכיר כאן את הבל תחילה, אף על פי שקין היה הבכור, וגם להלן הוא מקדים את
סיפורו של קין. אולם, עבודתו הטבעית של האדם היתה החקלאות. האדם היה זקוק "לעבד את האדמה"
כדי למצוא לו מזון למחיה. קין בחר לו את העבודה הטבעית; ואילו הבל עבר לעבודה אחרת, והכתוב מדגיש
זאת על ידי הקדמתה. עבודתו של קין היתה טבעית ומובנת מאליה.
...החקלאות דורשת את כל כוחותיו הגופניים של האדם.
האדם נועד לעבוד את האדמה, ולא לרעות את הצאן. וזה גם ייעוד ישראל - על פי התורה ובזכות התורה.
אך התורה הקדימה רפואה לסכנות הכרוכות בחקלאות

16. בראשית פרק ז

(ח) ויאמר קין אלהיבל אחיו ויהל בהיותם בשדה ויקם קין אלהיבל אחיו ויהרגהו:
(ט) ויאמר ה' אלקינו אי הבל אחיד ויאמר לא ידעתי השמר אחי אנכי:
(י) ויאמר מה עשית קול דמי אחיד צעקים אלי מן האדמה:

17. מדרש תנחומא

כיון שאמר לו הקדוש ברוך הוא אי הבל אחיד אי"ל לא ידעתי השומר אחי אנכי אתה הוא שומר כל הבריות
ואתה מבקשו מידי!?!
משל למה הדבר דומה? לגנב שגנב כלים בלילה ולא נתפש,
לבקר תפשו השוער, אמא לו: למה גנבת את הכלים, אמא לו: אני גנב ולא הנחתי אומנתי אבל אתה אומנתך
בשער לשמור למה הנחת אומנתך, ועכשיו אתה אומר לי כך!?!
ואף קין כך אמר אני הרגתי אותו בראת בי יצר הרע, אתה שומר את הכל ולי הנחת אותו להרגו אתה הוא
שהרגתו שנקראת אנכי שאלו קבלת קרבני כמותו לא הייתי מתקנא בו

18. בראשית רבה

אמר ר' שמעון בן יוחי: קשה הדבר לאומרו ואי איפשר לפה לפרשו.
(משל) לשני אתליטין שהיו עומדין ומתגששין לפני המלך אילו רצה המלך פירשן, לא רצה לפרשן חזק אחר
על חבירו והרגו, והיה צווח ואמר מאן יבעי דיני קדם מלכא (יתבעו את דיני לפני המלך)!?
כך קול דמי אחיד צועקים אלי מן האדמה